Из Министарства пољопривреде предлажу да се у Србији дозволи промет генетски модификованих организама, иако су декларацију „За Србију без ГМО“ усвојиле скупштине 122 општине у Србији.

На 200.000 хектара у Србији засађена је соја која није генетски модификована, што нашу земљу чини највећим европским извозником природне соје, али се процењује да је, упркос рестриктивном закону који не дозвољава узгој и промет ГМО, на приватним фармама засађено око 5.000 ГМО соје. Недавно је најављена измена Закона о генетички модификованим организмима, како би се удовољило захтеву Светске трговинске организације, која на томе инсистира. Из Министарства пољопривреде предлажу да се у Србији дозволи промет генетски модификованих организама, али не и њихово гајење.

О измени закона и штетном утицају ГМО Спутњик је разговарао са професором Пољопривредног факултета и почасним професором Волгоградског аграрног универзитета Миладином Шеварлићем.

Да ли је измена закона услов за пријем Србије у Светску трговинску организацију и из које земље стижу притисци?

— Највећи притисци стижу из САД, што је и очекивано будући да је Америка центар у коме се налази највећа ГМО компанија. Не ради се о томе да Светска трговинска организација захтева слободу промета ГМО, она заправо захтева слободу свих производа за које не постоји забрана промета. Земље ЕУ које су и чланице Светске

трговинске организације имају два приступа у погледу ГМО. Један се односи на промет, а други се односи на узгој. Промет је дозвољен уз обавезно обележавање и назнаку да се ради о производима који су базирани на основу генетски модификованих организама. Што се тиче забране узгоја, донедавно је постојала сагласност на нивоу ЕУ о забрани узгоја. Међутим, због компликоване процедуре укидања те забране, САД су биле незадовољне. Нови председник Европске комисије Жан Клод Јункер, који је пре тога био министар финансија Луксембурга и који је штитио велике мултинационалне компаније од обавезе плаћања пореза, сада је под притиском Америке издејствовао да се у оквиру ЕУ заједничко одлучивање уз потпуну сагласност свих 28 држава-чланица о том питању, замени појединачним одлучивањем сваке државе чланице. И сада је лакше постићи циљ, вршећи притисак на сваку државу појединачно.

Да ли постоје научни докази о штетном утицају ГМО?

— Постоје бројни докази, а навешћу последњи и најзначајнији. Истраживачки тим из Француске је 2012. године урадио двогодишње испитивање. Анализа је вршена на четири генерације експерименталних пацова, испитиван је утицај генетски модификованог кукуруза. Констатовано је да у другој генерацији долази до промене на унутрашњим органима, у трећој генерацији долази до значајног пораста броја јединки које имају канцер, а у четвртој генерацији последица је бесплодност животиња, упркос њиховом веома лаком начину размножавању у природи. А пошто је човек на врху ланце прехране, све оно што задеси биљке и животиње, неминовно ће задесити и људе.

У којој мери се у Србији поштује Закон о генетски модификованим организмима, да ли се у нашој земљи гаје ГМО биљке?

— Закон се декларативно поштује, а једним делом се и не спроводи јер је у Србији присутан незаконити узгој генетски модификоване соје на око пет хиљада хектара. То је процена на бази узорка који је утврдила републичка пољопривредна инспекција. ГМ соја се узгаја на приватним парцелама и углавном завршава у производима којима се храни живина, свиње и товна јунад. Што се тиче Закона о ГМО, он се у Србији не поштује, као што се не поштују и многи други закони. Пољопривредна инспекција је веома толерантна према онима који незаконито узгајају ГМ соју. Никада до сада нису објављена имена пољопривредника који крше закон, министарство никада није објавило одлуку да ће прекршиоце избацити из система субвенција за регистрована пољопривредна газдинства. Инспекција се такође ограђује да је у њиховој надлежности само подношење пријаве, а да судови покрећу поступке и донесе одлуке. И ја до данас нисам чуо да је објављена и једна пресуда против пољопривредника који крше закон.

Примењиване су спорадично само минорне прекршајне казне од 20.000—50.000 динара. У Хрватској су рецимо казне пет до седам пута веће него у Србији.

Иначе, гајењем ГМО семена контаминира се и околно земљиште, околне парцеле, долази до веома велике контаминације водотока, биљака, односно комплетног биодиверзитета укључујући и животиње. Нарочито коришћењем тоталног хербицида РОУНДУП, који садржи канцерогени састојак глифосат. Постоји чак и филм о штетном утицају глифосата на коме се види како зец који је претрчао преко парцеле запрашене хербицидом који садржи глифосат, умире у најстрашнијим мукама. Иначе, Светска здравствена организација је недавно потврдила да је глифосат потенцијално канцероген.

Интересантно је да и поред рестриктивног закона у Србији већ годинама послује компанија „Монсанто“. Чиме се они баве на територији Србије?

— „Монсанто“ је светски гигант који производи агрохемикалије укључујући и злогласни РОУНДУП хербицид који садржи глифосат, затим производи ГМ семе, али и семе које није генетски модификовано, а такође се баве и производњом фармацеутских лекова. У Србији они званично тргују семеном које није генетски модификовано.

У Србији, поред закона који је на снази, многе општине су се изјасниле против ГМО усвајањем декларације „За Србију без ГМО“.

— Декларацију „За Србију без ГМО“ усвојиле су скупштине општине 122 града у Србији. И све различите политичке опције од Врања до Суботице једногласно су биле за усвајање декларације. На тај начин је практично обезбеђено плебисцитарно административно изјашњавање, јер се ради о скупштинама општина, а не о невладиним организацијама. И питам се како ће сада и на основу чега посланици изменити закон о ГМО. Имају ли морално право и демократски кредибилитет да евентуално подрже измену овог закона.

(Спутник)